

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Dominica Prima Post Epiphaniam.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56314)

Perseuerantia hæc plurimis grauis est. 1. Reg. 17.

plurimis, eidem minime assuetis, grauis est & permolesta. Hinc Dauid rex cum Philisthæo in singulare certamen descensus, Saulis armis indutus incidere non potuit, sed iisdem grauius potius quàm munitus, ait, *Non possum sic incidere, non enim visum habeo*. Itaq; depositis armis inermis ad duellum properat. Notate rem miram: arma quibus Saul indutus strenue & animose pugnabat, Dauid è grabatant, adeo vt se mouere nõ posset, nedum incidere: cuius rei hæc ratio est: quod Saul iisdem, non vero Dauid, assueuerat. Vt allegoricum hinc sensum proluciam, dico arma quibus dæmon, metuendus ille Goliath expugnatur, esse orationem, pœnitentiã, ieiunium, eleemosynam & integram Christianæ legis obseruationem, quibus qui assuevere, nullo negotio prælia conferunt: at quibus insolita ea sunt & inuisa, sub pondere fatiscientes deficiunt, & de victoria desperant. Vnde Paulus Hebræis scribens ait, *Omnia autem disciplina in presenti quidem videtur nõ esse gaudii, sed mœroris; postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddit iustitia*, quo loco, in presenti, capiendum est quasi dicitur, in principio: quod in orationis perseuerantia cõstantiaq; locum potissimum habet.

Heb. 11.

Psal. 96. Conclusio.

Quamobrem, Christiani, sanctis exercitiis incambamus, virtutem colamus, precandi studio assuescamus, in oratione instar Annæ viduæ assidui simus & frequētes, & ad exemplum iusti Simeonis in lege Dei noctes & dies meditemur, eiusq; mysteria suspiciamus, admitemur, & enarremus: de puero Iesu agamus, eius incarnationem, natiuitatem, & cetera quæ in vita patrauit miracula recolamus: at in primis incarnationis eius admirabilis dignitatē ac maiestatem, adeo sublimē & eminentem, vt omnia potentiam splendoremque illius demirentur. Ita quippe cantat Psalmista, *Montes admirantes Deum humanã naturam induisse, & in terram descendere voluisse, sicut cera fluxerunt à facie Domini omnis terra*. Et vere ita series habet, æternæ & omnipotens Deus: omnia namq; ad eõ sublimia, & à mentibus nostris remota sunt, vt non nisi per raptus, admirationesq; eodem, & præsertim ad diuinum gloriosæ natiuitatis tuæ mysterium, pertingere valeamus. *Quanam*

Psal. 96.

enim nouitas & quod paradoxum, te qui in cœlesti habitaculo ab Angelis adorari, à Cherubin colli, à stellis illustrari solebas, adeo humiliatum cernere, & demissum, vt in stabulo nasci, cœli iniuriis exponi, in præsepio reclinari, inter animalia collocari volueris? Quis enim repentinam hanc metamorphosim, subitam hanc mutationem non obstupescat, regem nimirum serui conditionem assumpsisse, & æternum in temporalem, impassibilem commutatum esse, hunc denique ad eius nutum omnia elementa, & mundi etiam cardines tremunt, in præsepio inter animalia præ frigore palpitare. Gratiã igitur nobis concede, vt mirabilia omnia demirantes, maiori tui hic sincere amãdicolendiq; assidue studio teneamur: donec in alteram nos vitam vocare digneris: quam nobis concedere dignetur, qui viuut & regnat in sæculorum sæcula Deus, Amen.

DOMINICA PRIMA POST EPIPHANIAM.

Partes.

- 1 De aduersis humana vita.
- 2 De matris filiiq; exemplo.
- 3 De cura vxorum ac prolium.
- 4 De festo nefasto seu infalici, ac amisso Christo.
- 5 De ingressu religionis in scis parentibus.
- 6 De inuentione pueri in templo.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendit illis Ierosolymam. Luc. 2.

FIGVRA.

Magnus quidem dolor magnaque animi angustia erat, quam Tobias senior, eiusq; coniux Anna in absentia iunioris Tobiz, quem in Mediam miserant, sentiebant. Ipsa namque mater doloris & moræ impatiens, quotidie montium iuga conscendebat, vt, si eum eminus forte venientem cerneret, marito nuntiaret: quem cum elusa frustra dicebat, *Heu, heu me, filii mi, vt quid te misimus Tob. 10. peregrinari, lumen oculorum nostrerũ, baculum senectutis nostræ, solatiũ vita nostra, spem posteritatis nostræ?* At maior, mihi credite, amaritudo angustiaq; animi fuit, quàm gloriola Deipara, &

L 2 ra, &

ra, & Iosephus hodierna die, amisso puero Iesu, senserunt Et ut parētes Tobiae incredibili gaudio perfusi sunt, cum filium, Angelo Raphaelē ducente, sospitem & incolumem recepere, ita Mariam & Iosephum immēsum sensisse gaudium dicendum est, quando dilectissimum filium hodie in medio Doctorū repperunt disputantem & interrogantem. Tota historiarū huius series in Euangelio hodierno describitur: cuius ut vobis varietatē, lacrymas inquam & gaudia, dolentē & exultationem: hinc gemitus & suspiria, illinc lætitiā & iubilum depromam: cœleste auxiliū necessario nobis implorādum venit, idque interueniente gloriosissima Deipara, quæ omnes hos affectus hodie experta scribitur, cui angelicam proinde salutationem imperitimus: *Aue Maria.*

I.
Vita hominum
malis permixta variis.

Iob 7.

Quatuor hæc tenus vitæ mortaliū statum describere, inq; eius proprietates voluerunt inquirere, nihil eam esse censuerunt aliud, quam omnium miseriarum & malorum cōgeriem, in qua nimirum nihil stabile aut firmum reperitur, aut omnia fragilia & mutationi vicissitudinique obnoxia. Opinioni huius & sententiæ auctor & princeps fuit Iob Propheta, qui vitam hanc nostram militiæ quandam & bellorum speciem habere hisce verbis ait, *Vita hominū militiā est super terrā.* Nam sicuti belli tempore miles nunquam certi sibi aliquid spondere potest, nec in eodem versatur statu: at modo victoriā refert, modo stragem suorum videt, modo fugat, modo in fugam compellitur: hodie cædit, cras ab hoste cæditur, adeo ut semper armagestare cum necesse sit. Ad eundem etiā modum nihil in hac vita habetur stabile, sed omnia fortunæ mutationi inconstantiaque subiecta sunt: nam si victor fueris, vesperi clades timenda vel excidium: adeo ut nunquam certi aliquid tibi promittere valeas.

Vita marta
comparata.

Vitam igitur nostram non in seite quis mari comparauerit: nam ut ipsum inconstantia theatrum est, aquilonum stadium & arena, tempestatum armamentariū, cōtinuo fluxu & refluxu, procellisque variis subiectum: Ita quoque vita hæc semper exagitur, omnibus fortunæ casibus, ridentis simul & indignatis, exposita: ipsa omnium malorum seopus est

miseriarum stadiū & arena, afflictionū theatrum, tribulationū schola, mutationis & varietatis abyssus, omniumque aduersitatum, calamitatumque fons & origo. Hinc multi eam Philosophi Eutipo septies in die reciprocātī, compararunt, à qua comparatione non procul recessit Salomon, dum ait, omnia hæc mundana vicissitudinem pati, & voluptates doloribus, delicias malis, gaudiaque lacrymis velut vino amariore misceri, *Risus dolore miscbitur, & extrema gaudii luctus occupat.* *Prov. 14.*

Porro viuimus hic mediū inter cœlum & infernum cōstituti: & ut medium extremorum participat, sic vita nostra partem à cœlo, in quo non nisi merum gaudium, nulla tristiæ aqua dilutum habetur: & partem ab inferno, in quo non nisi luctus & amaritudo, nacta est: atque huc alludit Propheta Iob cum diceret, *Post tenebras sperabo lucem, &c.* quorum verborū sensus hic est, post dolores superuenturas delicias, & voluptates à malis & calamitatibus quam proxime premi: post lacrymas sc. securura gaudia, & post gaudia, instare lacrymas & luctum. *Iob 17.*

Vnde bene Ioannes Chrysostomus, *Misericos Deus mortis rebus quadam iucunda permiscet, quod in omnium sanctorū vita reperies, qua mirabili varietate contexta est.* Id est, quæ admodum omnium rerum creator Deus varietate quadam & iucunda permutatione vniuersam hanc rerum molem sustentat & fouet, post æstiuos scilicet calores frigus hibernum, post Zephyri delicias borealem rabiem superinducendo: ad eundem modum vitæ nostræ dies assidua quadam mutatione dirigit, inconstantiaque rotis insidentem eandem semper ad terminum protrudit. *Hom. 8. in Matth.*

Quam bene & luculenter hoc exposuit Salomon, & verbis quidē mysticis: *Præcordia stulti quasi rota carri, & quasi axis versatili cogitatus illius.* Id est, stultus nunquam idem est, nunquam eodem in statu permanet: verum ab vno conceptu delabitur in aliū, & vna cogitatio producit aliam priore longe etiā deteriore. Nomine autem stulti, omnium motionum & fatuorū principem mundū intelligere poterimus, qui adeo incōstans & varius, ut in eo quo prius fuit statu, permanere nequeat: Huc respiciens Psalmograph. ait, non qui- *Ecclef. 33.* *Mundus omnium dici potest stultissimus.*

Psal. 82.

quidē imprecando, sed futura vaticiniis præfapiendo, *Deus meus pone illos ut rotam, & sicut stipulam ante faciem venti*, quo in loco nõ de aliis quã de mundanis locus est, ac vitæ huius miserias vicissitudinemq; descripsit: vt quæ nunquã in eodẽ statu permaneat, sed varietati mutationiq; sēper obnoxia sit: hodie quidē deliciis affluens, & gaudiis innatans, cras vero malis calamitatibusq; circūvallata.

Ezech. 2.

Ostendit olim Deus Ezechiel Propheta librum, & eum in manu filii hominis, intus & foris characteres continentem, *Et scripta erant in eo lamentationes & carmen, & c.* O librum vere admirabilem qui scripturã a deo variã in se contineat, & mea quidem sententia hoc libro vitæ nostræ status ad viuũ exprimitur: An non enim ipsa liber quidam est, quem Christus filius hominis semper in manu habeat, quinque viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, interdum etiam octoginta folia, id est, annos contineat? Varia autem in eodem sunt argumenta: carmina scilicet, lamentationes, tristitia lætis permixta quod vita nostra hæc miserabilis gaudia & tristitias, dolores & exultationes, prospera & aduersa contineat.

Hortum quidem sponsæ varii decorabant flores & fructus suauissimi: sed pestilentes eum venti & imperuosi perflabant, Aquilones, Noti, & Austri: *Surge aquilo, & veni Aufer.* Id ipsum de vitæ nostræ horto dicendum est, qui varios quidem eosq; iucundissimos flores edit, delicias scilicet, voluptates, diuitias, honores, dignitates & illicia: sed graues eum venti & turbulenti, vt sunt tentationes, afflictiones, aduersitates, mala, angores, molestiæ, arumnae, lacrymae & lamenta infestant.

Cant. 4.

Vita nostra similis est horto sponsæ in Canticis.

Item agro Euangelico bonam sementem & zizania completenti.

Matt. 13.

Contemplor in Euangelio agrum, in quem bonum semen patrifamilias seminavit, sed cui deinde inimicus homo æmulationis rabie actus zizania superfeminavit. Agrum porro hunc aliud nihil esse censo, quã vitam hanc nostram, in qua & bonum semen, & simul zizania, reperire est: modo quidē voluptates, iucunditates, gaudia, commoda, prosperitates, modo autē angustias, tribulationes, infortunia, calamitates, aduersa, fortunaeq; lubricia, læta scilicet, tristibus, & prospera aduersis permixta: nihil vt purum & merum dari in

ipso queat. Quod in Euangelio hodierno, ne multum euagemur, aperte videre datur: hic namq; cenere erit Deiparam & Iosephum, qui nato Domino, à Magis adorato, Simeone de puero prophetante, & Anna deinde post hæc de eodem vaticinante, incredibili olim gaudio perfuncti erant: dolentes, & lacrymantes, & tristitia ob amissionem eius dum in patriam reuenterentur, confectos.

Textus verba hæc: *Cum factus esset Iesus annorum duodecim ascendētibz illis Ierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Ierusalem.* Vt omnia hæc methodice deducam, primo inter hoc Deiparæ Ierosolymam versus regulam; deinde Christi amissionem, ac simul eiusdem inuentionem prosequar: in quo & tristitia lætis & iucunda amarum permixta videbis.

Luc. 2.

Principio igitur refert Euangelista, Iosephum & Mariã Nazareth profectos, iuxta consuetudinem ad solemnitatem festi peragendam, Ierosolymam venisse: cumque iam sacrificiis peractis & voto completo domum redirent, Christum annum iam duodecimũ agentem, in via se subduxisse & in templo parentibus inscius, permansisse quem illi amissum putantes tantam in animo sensere tristitiam, quãta nullis exprimi verbis queat. Quæ omnia vt melius intelligantur, sciendum, ludæos omnes, ex legis Mosaicæ præscripto, ter singulis annis Ierosolymam sacrificii offerendi, voti q; soluendi ergo venire debuisse, in festo scilicet Paschæ, Pentecostes, & Tabernaculorum. Verba legis in Exodo legere poteritis, *Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Deo.* Et in Deuter. *Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini.*

II. Euangelica narratio.

Exod. 13.

Huic igitur legi obsecruri Ioseph & Deipara, quamuis ipsa eximeretur, (lege nimirũ ad solos viros se extendente) è Nazareth Galilææ Ierosolymam proficiscuntur, festum Scenopegiæ celebraturi. Docemur hic festos dies obseruare, iis ipsis templa adire, sanctisque exercitiis vacare. Addit autem Euangelista, *Secundum consuetudinem diei festi.* Vt ostendant, non debere nos dum dies festi sunt, chartis lusoriis aut aleæ afuescere,

Luc. 2.

lasciua & impudica theatra adire, vino nos ingurgitare, genio & ventri indulgere, & recta ad inferos per viam latam properare; sed consuetudinem nostram esse debere, caelestem Ierusalem cogitatione ascendere, templa frequentare, concionibus & sacris interesse, precibus vacare, peccatorum confessionem instituere, communionem corporis Domini percipere, & eleemosynas in pauperes erogare.

O tempora, o mores, o saeculum coraminiatissimum, o triste sanctarum consuetudinum exilium! solebant olim Iudaei, dum festus apud eos dies ageretur, templum petere, Deo victimas immolare, sacrificia & holocausta offerre: & heu! tanta hodierna die inter Christianos est dissolutio, vt iis ipsis diebus ad tabernas conuolent, per prostibula obterrent, per popinas & gurgustia discurrant, impune Deum variis sceleribus offendant, lasciuant, insaniant. Instruit porro festos dies Ecclesia, vt saltem iis ipsis Christiani poenitentiam agerent, ac delicta aliis diebus commissa tum deplorarent: at hodie quae morum corruptela est, non nisi ad risum, tripudia, lasciuas, ineptiasque instituti videntur. De expiationis olim diebus agens in Leuitico Deus, ita locutus est: *Decimo die mensis septimi dies expiationis erit celeberrimus, & vocabitur sanctus affligetisque animas vestras in illo.* Hodie vero festa non sunt dies afflictionis sed dissolutionis, adeo vt omnibus tunc petulantibus habenda laxari debere videantur.

Voluit adhuc Iudaeos in magna solennitate Paschali non nisi panem afflictionis & doloris gustare, *Septem diebus comedes absque fermento afflictionis panem.* Hac vero tempestate in maximis solennitatibus maxima & splendidissima instruuntur conuiuia, mensae stentur, coquina fumat, ventri indulgetur, adeo vt bacchanalia agi videantur. Eodem ipso Paschatis festo lactucas agrestes comedere solenne Iudaeis erat, quas Ixx. herbas amaras interpretantur. Et hodie pro pudor & Christianorum dedecus! in festis solenniioribus non nisi de voluptatibus, deliciis & gulae irritamentis est sermo. Porro vetera illa de festis decreta, innuere volebant, in festis maioribus radices nobis amaras in cibum esse

debere, id est, mystico sensu, poenitentiam agendam.

Solebant iisdem in festis offerre Deo etiam boues & aues, ac victimas immolare. Colligimus hinc, brutales affectus, passionem indomitas, iram, odia, inuidiam, auaritiam, luxuriam, aliaque vitia, festis potissimum diebus iugulanda, eaque in holocaustum adolenda esse Origines huc respiciens in homilia quadam scripsit, *In spiritu diem festum agamus, & spiritum illa sacrificia iugulemus.*

Iudaei in festorum obseruatione religiosi, ne dicam supersticiosi, Iesum hostem suum iuratisimum in die festo comprehendere praeter religionem ausi non fuerunt: dicebantque hypocrite, *Non in die festo, Hoc imitemur & nos, & quamuis diebus profestis Deum offenderimus, diebus tamen festis & solemnibus a peccatis abstinemus; peccata quippe die festo commissa grauiora proculdubio caeteris; & quod aliis commissum diebus simplex peccatum est, die festo duplicem continere offensam censetur.* Illis igitur diebus Deum colere oportet, imitatione scilicet Iesu Christi, & Deiparae Iosephi exemplo, *Cum factus esset Iesus annorum duodecim.*

Videte hic obsecro, auditores, vt Iesus summus ille Deus, & humilimus homo, Ierosolymam Patri, se oblaturus ascendat, & duodecimo aetatis anno templum Deo se deuotum ingrediatur: illo quippe tempore rationis furculi in animo nostro pullulascunt. Vt hinc discamus, a tenera nos ipsos offerre Deo etate, eique quidquid habemus, vltro in obsequium dedicare, a quo nimirum esse, viuere, omniaque accepimus. Quod ipsum est natura nobis officio necessario incumbit: adeo vt D. Tho. putet puenum, eodem quo rationis usum habere incipit tempore, in conscientia teneri, seipsum Deo offerre, seseque totum eius cultui dedicare: atque hoc faciendo nihil quam quod ex debito & officio incumbit facere: negligendo autem, mortale peccatum admittere, & infernalium se suppliciorum reum, si hoc in statu hinc emigrate contingeret, constituere.

Quamobrem optime visus mihi est consuluisse mortalium sapientissimus Salomon, *Memento Creatoris tui in diebus iuuentutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis tuae, & appropin-*

Leuit. 23.

Deut. 16.

Exod. 12. Viuebant olim Iudaei festis paschali- bus non nisi lactu-

Luc. 2. Christus duodecimo aetatis anno patri suo offerretur.

Eccles. 12.

propinquant anni de quib. dicas, non mihi placet, per tempus hoc afflictionis mortē haud dubio intelligit: & per annos illos displicentes, senectam, quæ grauis & fastidiosa est. Beatus igitur ac felix adolescens, qui consulenti sapientissimo regi credit, & iam inde ab ætatis flore & vere Dei recordatur, studia illi sua operaque & quidquid acturus est, libens, merito dat consecratque.

Thren. 3.

Jeremias Propheta hinc in Threnis exoptulans, ait, *Bonum est viro, cum portauerit iugum Domini ab adolescentia sua.* Quid autem est iugum Domini ferre, nisi legi eius obedire, præceptis Dei obsequi? quæ qui à iuuentute & prima ætate seruare inceperit, nã ille sapientem se & cordatum demonstrat: contra vero stolidum & fatuum se ille, qui à iuuentute lasciuire incipit, certoque salutem suam discrimini exponit.

Zenit. 11.

Qui Deo à iuuentute non seruiunt cygno comparati.

Inter ceteras quas Deus olim vt immundas & spurias aues ab altari suo reiciebat, erat & cygnus, cuius rei nullã aliam esse rationem puto, quã quod nõ nisi moriens cantet, & fata symphonia iucundissima præuertat, reliquo tempore ne hiscat quidem, sed stertere quasi videatur, & in otio viuere. Mystice autem hic designatur, illos à Deo cygnorum instar reprobandos, qui iuuentutem & ætatis florem Deo non consecrant, studiaque sua & seipfos totos, id est, animam & corpus illi non offerunt omnemque cantum, vitæ inquam emendationem, pietatem, pœnitentiamque otiosi & sterrentes in senium, ac mortis tempus differunt. At Iesu Christi exẽplo, qui iam inde à duodecimo ætatis anno Patri se offerre, operaque sua dedicare incipit, respiciant.

Non alia porro tam maturæ sui manifestationis dari potest ratio, quam vt ita desiderium, quo erga gloriam Dei salutemque animarum incensus erat, manifestaret, adeo vt tempus ab æterno ad id designatum præuenterit, omnesque moras præscindendo vltro se ipsum manifestare voluerit. Ita etiam tempore passionis, vehemens illud desiderium quo ad mundum redimendum flagrabat, in causa fuit, vt omnis moræ pertæsus, sanguinem, qui non nisi flagris, clauis, & spinea corona eliciendus erat, in hortu orans exsudaret, atque hoc antea prædixerat, *Baptismo, san-*

Luc. 12.

guinis sc. habeo baptizari, & quomodo coarctor donec perficiatur. Et ecce hodie ætatis anno duodecimo cum Iosepho patre putatio, gloriosa Deipara matre templum ascendit.

Ascendens illis Ierosolymam. Maria scilicet & Iosepho coniuge illius. Non sine ratione Spiritus sanctus ambos hos simul proficiscētes depinxit, vt doceat nimirum, dedecere coniugatas sine maritis foras prodire, aut solas deambulare, atque huc facere videntur illa Dei verba, Gen. 1. *Faciamus ei adiutorium simile sibi,* quæ alius interpretes ita transtulit, *Faciamus ei adiutorium, quod sit cum eo:* perinde ac si iam inde ab illo tempore docuisset, ambos semper simul versari & incedere debere. Obseruatione profecto dignissimum est, iam inde à mundi exordio, hæc Deum verba usurpare voluisse, vt scilicet ostenderet, honestam matronam esse, mariti semper oculos versari, ne honori suo & famam, sine inspectore per vicos & agros incedendo, maculam aspergat.

III.

Hoc indicare sponsa in Canticis voluit dicens, *Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius:* quasi dixisset. Tanto sponsum meum amore prosequor, & ille me vicissim, vt semper me actionesque meas intueatur: ego quoque nunquam me ab illius latere seiungam, sed assidua ei comes & indiuisa futura sum. Hoc in speculum matronam oculos coniciant, in hoc speculētur, inter quas illa sapiens & cordata dici poterit, quæ à mariti latere nunquam recedit, aliorumque consortio velut pestem honorisque fuliginem detestatur.

Cant. 7.

Psalmographus huiusmodi mulierem describens, inter familiæ beatitudines recenset, *Vxor tua sicut vitis abundans in sobolis procreatione & fructuendo partu, in lateribus domus tue,* nunquam sine te egrediendo, sed affectum in te suum testando, familiam non deferret, curam domus geret, ab eaque nunquam recedit. Et profecto talis maritum diligere & sapiens censenda est, inque mariti benedictiones enumeranda, quæ quietis & solitudinis amans à domo nõ recedit, sed familiam gubernans suam, publicum fugit.

Psal. 127.

Moses in Ægyptum, filiorum Israel causam coram Pharaone acturus, missus, vxorem secum duxit: nam quamuis negotia ad eam non

Exod. 4.

Nunquam non spectarent, ipsaq; iis non sufficeret, solā vxor sola rāmen eam relinquere noluit. Hinc discent relinquentes: sed eas, quocumq; etiam secedendū sit, semper secum ducere. Exemplo etiam sic beatū illud par coniugum, Iosephus & Maria, qui simul Ierosolymam hodie proficiscuntur.

Iudæi peregrinaturū, vxorem quidem secum ducebant, sed alia via incedebant. Animaduertendum tamen Iudæos, vt bene Venerab. Beda obseruauit, peregrinationem instituentes, aut ad diem festum ascendentes, ab vxoribus se segregati solitos, & maritos quidē hac vxores vero illa via iussisse, vt maiori pietate iter suum conficerent, omnēq; libidinis exercendæ, prauorumq; occasionem ita præscinderent. Quis enim se a peccato immunem præter, qui occasiones peccandi non declinat: Hinc bene serpenti incauta tamen Eua respondit, *Præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus illud, ne forte moriamur.* Non solum vsū, sed & tactum, vetuisse Deum ait: ex tactu quippe facile ad gustum descendere potuisset.

Gen. 3.

In tantum Propheta Iob homo innocentissimus & sanctissimus peccandi occasiones subterfugiebat, vt hac ex parte in simeto sedens, innocentiam suam testatus, gemens & lacrymans verbis vel saxeum pectus emolituris, diceret: *Si vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clare, & osculatus sum manum meam ori meo.*

Iob. 31.

Id est Exere vindicem in me manum Domine, si ipse, cum operibus & honoribus affuerē, oculos ad cælum tollere præsumpsi, solem mane in ortu rutilantem cōtemplaturus, & si manum deinde ori meo, eandem ex osculaturus, admoui. Horum quidquam si feci, merito hæc omnia mihi euenisse existimabo. Lyranus locum hunc in Glossa exponens, Chaldæos, inter quos Iob Propheta commemorabatur, solem & lunam adorare solitos refert, manum sc. cælum versus sustollendo, eamque ad os reducendo, & osculando. Iob vero ab hoc se idololatriæ genere purgare volens, ait, non modo se hac ratione non adorasse, sed ne oculos quidem ad cælos, hoc facturum, sustulisse: cum sciret illicia hæc & intuitus occasiones peccandi esse & laqueos.

Magnus ille Ecclesiæ Doctor Ambrosius

serm. 4. in Psalm. *Beati immaculati*, verba hæc exponens, *Et viam iniquitatis amoue à me*, ait *Psalm. 118.* Dauidem orare Deum vt se liberet non modo ab iniquitate & peccatis, verum etiam a peccati vis: at nulla certior ad peccatum via est quam eius perpetradi occasio. Beatus autem ille iter & amplius qui vias eius deserit, omnesq; peccandi occasiones euitat, vt fecere olim Iudæi, & modo Ioseph & Maria, dum diuersum vterq; iter ad diem festum ascendentes ingrediuntur.

Viri igitur aliud iter insistebant, & aliud mulieres quod & post mortem apud eosdem licibus locum habebat: viri quippe & mulieres discreti fuerit in locis sepeliebantur. Hinc Abraham vxorē Saram, sepeluit in spelunca agri duplici, agro quē ab Ephron Chananæo emerat. Porro duplex hoc sepulcrum diuersimode ab interpretib. intelligitur. Nam Rabbi Abenestra ait, ideo duplex dici, quod aliud sepulcrū includeret. Lyranus vero, q̄ vñm sepulcrum esset in summitate cauernæ, aliud vero in fundo: Glossa autem & alii quod duo diuersa sepulcra essent: in quorum vno viri, in altero mulieres sepeliebantur. Notate hic obsecro, admirabile Abrahamæ prudentiā: designare voluit, nō esse decorū aut consentaneum, viros cū mulieribus, et post mortem commorari.

Ascendentibus illis. Aduertite quæso hic, vt Deipara & Iosephus Christum paruulum ad templum deducant, eumq; dum peregrinatioē instituunt, itineris locum habere velint. Vt hoc exemplo parentes ceteri incitati, paruulos ad templa, & sacras conciones secum trahant, ne quid forte, interea dum abfunt, detrimenti illis accidat, aut domi eorū tenera & cerea ætas exemplo aliquo inhonesto deprauetur. Recordemini, obsecro, patres, vt populus Israel, Moysē in montis Sinai vertice cum Deo agente, & legem decalogi accipiente, idololatriam exercuerit, & vitulos aureos adorauerit, eosq; vt liberatores sospitatoresque agnouerit.

Notate hic, quā opportunum ad tam peruersam relam ordiēdam tempus dæmon expectarit; scilicet cum ductor populi cū Deo familiaris ageret. Eheu! quoties, obsecro, Satanas expectat, donec templum a deis cū Deo acturi, vt interea filios vestros deprauet,

Exod. 32.

Job. 1. uet, & filiarum honori insidias tendat. An non Job propheta sacrificium offerente, Deoque supplicante, filii eius epulabantur, & diabolo auctore, ruina repentina obruti fuere, ac sub habitaculi rudetibus sepulti? Id ipsum saepenumero vobis accidit, patres; nam vobis templum adeuntibus, vota que faciuntibus, inimicus homo liberos vestros corrumpit, & malignis suggestionibus deprauatos in interitum & exitium deturbat. At, quo huic malo occurratis, nunquam illi à latere vestro decedant, ac praesertim tamen cum templum aditis.

Incredibile porro est, quot gratias & dona iis largiri Deus parentibus soleat, qui filiorum salutem sollicite inuigilant. Idcirco Dominus cum in Pentapolim furoris sui telam detorquere decreuisset, ait: *Num celare potero Abraham quo gesturus sum?* Et quamobrem Domine? *Scio enim*, inquit, *quod prauecturus sit filius tuus, & domui suae, post se, ut custodiant viam Domini.* Ostendit nimirum pietatem euidenter, quanti eos faceret parentes, qui timorem Domini & mandatorum eius obseruationem liberos edocerent. Salomon idcirco parentibus omnibus consuluit, *Filij tibi sunt? erudi eos; & curua eos à pueritia eorum:* quo consilio vsus est Tobias senior in educatione filii, & Helias in Susannae, quam in lege Moysi edocuit.

Porro parentes, qui solis diuitiis parandis incumbunt, & de hereditate optima filiis relinquenda tantum laborant, de eorum moribus, educatione, formatione nihil sollicitos, similes esse perhibentibus, qui concinnos quidem & sicyonios calceos quaerunt, de pedum concinnitate, ne minimum solliciti. Quo referri potest scitum & prudens Aristippi Philosophi responsum: hic enim à patre quodam rogatus, ut filium erudiret, & qua mercede id ipsum praestaret, ait, Mille drachmis. Pretii magnitudine percussus Pater, intulit, Valentissimum hoc mihi pretio seruum comparem. quo audito, acute admodum Philosophus respondit; Hoc fac, & duos domi seruos habebis, filius quippe indoctus & impolitus, aut perperam edoctus, parum à seruo & mancipio differt. Discamus hinc, primam & maxi-

Tom. 1. Pars Hyemalis.

mam parentum curam & studium esse debere, liberorum educationi diligenter incumbere, praecceptores & paedagogos bonae famae ac nominis illis assignare, quorum & institutione proficiant, & parentibus tandem gloriae & laudi sint. In quo primam concionis partem finio, alteram, quae Iesu amissi inuentionem continebit, aggressurus.

Sacratissima igitur Deipara, & Iosephus cum Hierosolymis domum redirent, puer Iesus Hierosolymis mansit, & non cognouerunt parentes eius, Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, & requirebant eum inter cognatos & notos, & non inuenientes regressi sunt in Ierusalem, requirentes eum. Reuocate hic in memoriam, quod paulo ante dixisse memini, Iudaeos peregrinationem instituentem, à feminis abstinuisset, & ipsos ideo vna, mulieres vero altera via incedere consueuisset; pueros autem promiscue & indifferenter modo cum matribus modo cum patribus ire solitos. Quod & iam hoc itinere vsu venit. Cum enim beatissima Virgo existimaret, dilectum suum Iesum, vnicas suas delicias, cum Iosepho patre in viorum comitatu esse; Iosephus vero, cum matre in ordine mulierum, factum est, ut in neutro ordine reperiretur. Haec quidem sententia Venerabilis Bedae: ac doctissimus Maldonatus credit, Iudaeos gregatim, & vicatim, imo & opidatim ad solemnitatem paschalem ire & redire solitos: adeo ut Maria & Ioseph inter cives Nazarenos, & quidem inter cognatos & vicinos, cum quaerent. *Et requirebant eum inter cognatos & notos.*

Origenes putat Christum se hic inuisibilem reddidisse, & ita, in scitis parentibus, Hierosolymis in ciuitate sancta remansisse; ut & deinde Ioannis octauo, inuisibilem se reddidit, Iudaeis eum lapidare volentibus, quando per medium eorum incedens oculis se adstantium subduxit. At noua hic difficultas oritur, vbi nam scilicet toto illo triduo lauerit, vel apud quos diuerit, quidve egerit. Bernard. ait eum, cleemosynam & stipem, in paupertatis signum, petiisse: in quam sententiam & Basilius Magnus conce-

M

Mos Iudaeorum ad diem festum euntium.

Luc. 1.

Luc. 2.

Orig. ho. 19. in Matt.

2. Cor. 8.

concedit, quod & loco illo Paulino confirmatur, nam ubi Latini legunt: *Propter nos egenus factus est*. Interpretatio Græca habet, *propter nos mendicium factus est*; & ita Basilius legit. Verisimilius tamen est Angelos interea temporis illi seruisse, illiusque curam habuisse, ut deinde in deserto Palæstinæ fecere.

IV.

Luc. 2.
Iesus in die festo perditur.

Remansit puer Iesus in Ierusalem. Eheu! quid hoc audio? Christus in die festo amittitur; ut hinc manifestum fiat, plurimos tan nequiter templum adire, ut Deum amittant. O rem deplorandam! quo enim in loco charissimum & gratiarum cœlestium manipulos colligere deberent, illo habitam gratiam prodigant & profundunt, sibi que interitum afferunt; quodque illis in benedictionem & salutem cedere deberet templum, in exitium & calamitatem vertitur.

2. Reg. 13.

Quod mille testimoniis è sacris litteris confirmare potero. Saul imprimis sacrificia offerens regno exutus est, Deum grauitur offendit; & Ozias rex thuribulum & acerram in manus sumens, incensum Deo oblaturus, lepra percutitur. Quoties eheu! Christiani, templum mundi & niuei ingredimini; sordidi ramentum & picei eodem egredimini; Pharao rex cum natalia sua epulo publico celebraret, æconomus ceruicem præcidi iussit. In solenni Assueri conuiuio, Vasthi Regina diadema perdidit. Philisthæi arcam Dei Israel in fanum Dagon inferentes, Deum amiserunt. Plura ne desideratis, quæ demonstrant, in festis solemnioribus & rebus sanctissimis, capiti nos nostro & animæ periculum arcescere, Deumque ad iracundiam prouocare.

Gen. 41.
Eph. 1.

1. Reg. 5.

Ingens calamitas
Deum in via amittere.

At quænam calamitas & malum, Deum in via, in templo, in opere pio amittere! Quid enim profuerit bona te tua conseruasse, si Deum tuum seruare non potueris? Salomon quidem quam à Domino petiit sapientiam, obtinuit; at satius ex diui Ambrosii sententia fuisset, si ita orasset: *Da ut sic te possideam, ut nunquam amittam*. Et quoniam cor velut arx & domicilium est, in quo Deus commerari dignatur, & quod sibi velut habitaculum deligit, ipsum omni cura est custodiendum. Consulit hoc siquidem Sapiens,

3. Reg. 3.

dum ait: *Omni custodia custodi cor tuum*, bene ait: *omni custodia*, eo quod omnes excubiæ, custodia, diligentia, stratagemata, artes, technæ, quæ in re aliqua preciosa conseruanda adhibentur, in cordis nostri custodia potissimum adhibenda sunt: quod nimium facile amittatur & quod eo amisso omnia simul amittantur.

Samson, vir quidem validus, generosus & strenuus fuit totumque eius robur in crinibus situm erat. Ut allegorice hoc exponam, omnem in partem circumspice, homo, ne, quamuis fortasse validus & strenuus videare, prauam aliquam cogitationem, cuius crines solum sunt & figura, in animum admittas; in hoc enim omne tuum robur consistit. nam mox ut aliquam admiseris, Satan callide te inuadet & eneruabit, & Deum ita tuum amittes.

Salomon, quo thronum suum regium conseruaret, duodecim leones velut excubitores assiduos adhibuit, sed vtinam totidem circa eor adhibuisset, ne ipsum Deum amitteret! quod quia neglexit, imprudentiam suam demonstrauit. Similes porro huic esse putem eos, qui diligentem rerum suarum curam habent, domos excubiis circumcingunt, resque suas in tuto collocant, de corde custodiendo ne minimum solliciti, à cuius tamen custodia & Dei conseruatio, & omnis eorum felicitas dependet.

Templum Salomonis duos habebat ianitores & custodes, quorum munus erat, & templi fores claudere ac referare, circumspicere quando area Domini in agros prodiret. Quid? anne necessarii videbantur ianitores in viis regis? anne in agris portæ & ianux? Nequaquam. sed quia maius illic discrimen & pericula euidentiora habebantur, ideo maior quoque adhibenda erat custodia, & ianitores necessarii. Hinc eliciemus, cordis nostri excubias diligenter obeundas, custodes semper ei adhibendos, & præsertim in locis, in quibus & discrimina apertiora, & bella magis sanguinolenta.

Dauid castra Saulis ingressus, videns duces omnes stertere, abstulit hastam à tentore.

1. Reg. 16. tentorio regio, dicens ad Abner: *Filii mortis estis vos, qui non custodistis Dominum, vestrum Christum Domini.* An non ille mortis filius vere dicendus, qui Iesum Christum, regem suum, Principem suum, & Deum in corde non custodit? quem vt bene quis seruet, imitetur sapientissimum regem Salomonem, qui ad templi defensionem plurima scuta aurea, & hastas parari iussit, eaq; in templo, ad subitas aliquas excursions defensionisque, suspendi. Denotare hoc voluit ad D E V M in cordis nostri templo conseruandum, aureis armis opus esse, sincera scilicet erga Deum dilectione, & irrefragabili erga Deum proximum amore. Si vero hocce nobis aurum defuerit, imitemur regem Roboam, qui eadem scuta & ancilia cum aeneis commutauit; vt, si fortasse caritatis ardor ad Deum custodiendum nobis defuerit, timorem saltem & mortificationem ad eius custodiam comparemus; auro namque deficiente as adhibendum. Sed ad propositum postliminio reuertamur.

Optima Deum in corde seruandi ratio.

2. Reg. 10.

Duodecimo annis libere adire periculum solent.

2. Reg. 6. Prom. 30.

Isa. 5. Marc. 9.

Duodecimo aetatis anno Christus amittitur. tunc nimirum maximum iuuentus adire discrimen solet, & ruinam capiti suo arcessere. Hæc quippe aetas fuit, qua pueri illi Bethel in Elizeum Prophetam dictis conuittii iniuriis, ab vris deuorati misere interiêre. Et profecto Sapiens inter tria quæ comprehendere nequibat, viam viri in adolescentia enumerauit: *Tria sunt mihi difficilia, & quartum penitus ignoro, viam nauis in medio mari, &c. & viam viri in adolescentia.* Credunt plerique paralyticum illum de quo in Euangelio, qui triginta & octo annis paralyti laborarat, à duodecimo aetatis anno laborare cœpisse. Dæmoniacus idem ille, quem Dominus è monte Thabor descendens sanauit, ab infantia & pueritia quæ in hanc aetatem desinit, à dæmonio vexatus traditur. Cum enim Dominus à parentibus petisset: *Quantum temporis est ex quo ei hoc accidit?* quam primum illi responderunt, *ab infantia*, & ecce, puer Iesus eadem hac aetate in templo perditur.

Quid perdatum? O dânum irreparabile! ô perditionem dânam inestimabilem, qua Christus amittitur!

Scire vis, peccator, quid quantum amittas, Christum dum Christum amittis? aures arrige: perdis imprimis Dei tui gratiam, reum te coram maiestate illius cõstituis, æternam tibi mortem arcessis, infernalium te suppliciorum participem reddis, diuinorum te charismatum dulcedine spoliatis, perennem nunquamque intermõrurum conscientia vermem nancisceris, virtutes olim multo labore paratas destruis & dissipas, cœlo excidis, omni iuri in hæreditatem cœlestem renuntias, denique Iliadem in te malorum trahis. Quam graue obsecro, tibi videretur, vna eademque vice sensus, & motum, vitam, amicos, diuitias, solem, stellas, terram simul & cœlum amittere, nihil tamen hæc omnia sunt, si cum perditione, qua Deus amittitur, comparentur.

Huc respiciens Isaias Propheta dicebat: *Cum cantico non bibant vinum, amara erit potio bibentibus illam.* Sanctus quidem Hieronymus hæc de vniuersali mundi ruina interpretatur, quando nimirum vinum, quod gaudii & lætitiæ signum est, peccatoribus deficiet; nihil quippe tunc bibent aliud quàm amarorem & absyntium. Verum Angelicus Doctor Thomas ex his verbis, lamenta, amaritudinem, pœnitentiamque elicit animæ, quæ D E V M suum amisit, & peccata velut vinum bibit, & æterna supplicia perferet. ad hunc sensum & locum Hieronymus, meam allegoriam confirmans; retulit etiam verba illa Psalmographi: *In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra.* Cui enim vsui fuissent instrumenta musica extra urbem Ierosolymitanam, & quidem in terra aliena, captiuitatis, & in qua ne minima quidem Dei mentio, qualis reuera Babylon erat? Præscindenda nimirum illic omnis gaudii deliciarumque occasio & materia erat: non fecus etiam animæ quæ Deo suo caret, & qua Deus caret. Hinc Ioseph & Maria Iesu perditio solliciti sunt, eumque anxie & sedulo vbicunque locorum requirunt. Sed non sine ratione, imo certis de causis, se Christus à parentibus subduxit, & in Ierusalem mansit.

Isa. 24. Animæ quæ Deo careat miseriam.

Psal. 136.

Impleturus siquidem quicquid à Patre M 2 cœlesti

V.

Cum mū-
dus dese-
rendus pa-
rentū non
est volun-
tas aut cō-
silium in-
quirendū.

Deut. 33.

coelesti in mandatis acceperat, eiusq; volun-
tati obtemperaturus, noluit parentes dilectif-
simos, quidam ageret, aut vbinam morare-
tur, conscios esse. Discamus hinc, cum mun-
dum deserere, religionem ingredi, in qua ma-
ior colendi Dei, quietisque potiundæ sese of-
fert occasio, soli que animæ incumbere volu-
mus, parentum nobis consilium non esse in-
quirendum, neue quid mundus sentiat, curio-
se indagandum; patris scilicet & matris hic
non est voluntas spectanda, sed quid Spiritus
sanctus intrinsecus suggerat, interni que eius
morus directionesque quam diligentissime
obseruandæ. Ita siquidem discipulo suo He-
liodor. & deinde Nepotiano scripsit Hiero-
nymus: *se suæ ar limina domus pater & mater*

Gen. 31.

*iacent, ut ingressum prohibeant, per calca-
tum perge patrem, per calcetam perge ma-
trem, & nudus ad crucis vexillum euola; sum-
mum enim pietatis genus est in his fuisse crude-
lem.*
Moses singulas Israelis tribus benedicens,
Leui progeniem hoc encomio exornauit:
*Qui dixit patri suo, & matri suæ, Nescio vos,
& fratribus suis, Ignoro illos, & nescierunt fi-
lios suos; hi custodierunt eloquium tuum.* Di-
cere vult eos, qui quo melius Deo seruirent,
animarumque salutem facilius consequen-
rentur, propriorum parentum obliuiscun-
tur, & eosdem agnoscere se negant, Dei elo-
quia legemque quam perfectissime obserua-
re, laudemque non mediocrem, inde prome-
reri.

Insignis
allegoria
Tria con-
queritur
mundus
in eis qui
religionē
ingredū-
tur,

Iacob cum è domo Laban idololatræ fur-
tim emigraret, ab eodem in via comprehen-
sus, his verbis inprimis correptus fuit, *Cur*
ignorante me fugere voluisti, neque indicasti
mibi ut persequerer te cum gaudio & canticis,
& tympanis, & citharis. Deinde: *Non es pas-*
sus ut oscularer filios meos & filias? tertio, *Cur*
furatus es Deos meos? Mundus celebris ille
idololatra, dum eum fugimus, & longius
ab eodem secedimus, simili modo nobis-
cum exoptulat. Vellet enim in primis, ne
quis occulte, nec clam sed valedicendo, ab
eo se proriperet, postquam eum de fuga &
abitu certiore fecisset, omni ratione iter
remoraretur, impedimenta obiceret, tum
difficultates; austeritatesque quæ subeundæ

sunt, recensendō, cum proprii corporis im-
becillitatem in mentem reuocando. Secun-
do, singulis in discessu osculum præbere de-
sideraret, quo nimirum voluptatibus eos in-
escaret, deliciisque delinutos & impeditos vl-
terius ne progredierentur prohiberet. Ter-
tio conqueritur; Religiōnem ingredi volen-
tes, idola sua clam & latenter auferre, illius
autem idola sunt honores, diuitiæ, dignita-
tes, & vindictæ desideria; quæ ille furari &
diripere conatur, qui eadem conculcat, &
pedibus proterit.

Is autem sapiens & cordatus censendus,
qui quas mente concepit, quæ decreuit exe-
qui, nec mundo nec carni manifestat; obse-
se enim potius quam prodesse illa bene sibi
consulentibus solent. Egregium quid, &
huc optime faciens, suggerit mihi primus
Regum commentarius initio. DEVS cum
puerum Samuelem in templi adytis dormi-
tantem è somno excitaret, & ille ad Heli sa-
cerdotem excutientem, quid veller quæsi-
turus, se contulisset; ait Heli: *Reuersere fili,*
& dormi. Quod hic mystice contigisse audi-
tis, quotidie reuera fieri videmus: excitat
quippe plurimos adolescentes Deus, in Ec-
clesia dormitantes, id est, qui quamuis
Christiani sunt, in diuino tamen seruitio &
cultu stertunt & dormitant: qui mox vt pa-
rentibus voluntatem & inspiraculum cæ-
leste aperuere; ab iis proprio affectu cæ-
cutientibus, & oculos prauo erga liberos
amore caligantes lippientesque habentibus
audiunt, *Reuersere fili, & dormi:* voluntatem
hanc muta, deliciis indulge, ætate fruire,
voluptates consecrare, diuitiis quas parauit
& collegi, vttere. at non ita filius Dei, qui
Patri æterno obsecuturus, nihil eorum
quæ animo conclusa gerebat, parentibus
aperuit; sed clam ipfis, remansit in Ierusa-
lem.

Secreta
nemo sua
mundo a-
periat,

r, Reg. 4.

Parentum
in rebus li-
berorum
cæcitas.

Tres circa Euangelium hoc institui quæ-
stiones possunt, cur nimirum Christus Iero-
solymis manere voluerit; cur in ætate illa
qua diximus, & non prius aut posterius; deni-
que cur in seicis parentibus. Quod ad primam
respondeo, Christum iam inde à prima æ-
tate & adolescentia aliquod diuinitatis suæ
testimonium dare voluisse, ne forte, cum
iam

Tria circa
hoc Euan-
geliū du-
bia.

iam

iam trigesimo ætatis anno, omnibus igno-
 ritus, non edito prius aliquo sapientiæ & do-
 ctriinæ signo, prædicaret, omnes eum potius
 admirarentur, quam in docentem crede-
 rent. Nam quamuis adhuc iam inde à iuvene-
 tute hoc sapientiæ doctrinæque specimen
 in templo edidisset, ipsi tamen Iudæi, quæ
 eorum invidia & stupor erat, deinde di-
 xere; *Vnde huic sapientiæ hæc & virtutes?*
& alibi; Quomodo hic litteras scit, cum non di-
dicarit?

Matth. 13.
Ioan. 7.

Cur duo-
decimo
anno æta-
tis mira-
cula edere
cœperit.

Quod ad alteram spectat, Christum dico
 hac ætate hocce facere voluisse, quod in illa
 vniuscuiusque indoles apparere soleat, ac
 quid quisque spectet, manifestum fieri. At-
 que huic in modum Venerabilis hoc ex-
 ponit Beda; quamuis aliam rei huiusce ra-
 tionem reddat Ambrosius, qui sub duode-
 nario hoc numero mysterium latere credit;
 respexisse scilicet eum ad duodecim Apo-
 stolos suos, quos deinde, fidem per orbem
 disseminaturos, quoquo versum emissurus
 esset.

Tertiam ita soluit Euthymius, ideo nem-
 pe Christum parentes huius rei certiores
 noluisse reddere, quod vereretur, ne, si eos
 conscios fecisset, eum à proposito diuertis-
 sent, aut impedimentum aliquod obiecis-
 sent: simul etiam, ne quis si forte iis hac in-
 re minime obsecutus esset, eum deum, vt mi-
 nus obedientem, eorumque consilii obni-
 tentem putaret. Aliam autem solutionem
 adfert Beda, quæque mihi plenissime satis-
 faciat, nempe diuino nœu & Patris æterni
 consilio id factum esse, vt nimirum alium
 se in cœlis habere Patrem ostenderet, cuius
 voluntatem implere, etiam non consultis
 hominibus, nec parentibus in consilium ad-
 hibitis, deberet; quibus si alias obsecutus
 sit, & morem quam obsequentiissime gesse-
 rit, sponte id se & vltro, nemine cogente vel
 impellente, fecisse: sponte igitur, & propria
 voluntate motus etiam amitti voluit: qua-
 re non mediocrem parentibus dolorem at-
 tulit.

Christi o-
bedientia.

Dolor dei-
paræ & Io-
sephi am-
is Christ.

Qui quantus fuerit, quantamque animi
 angustiam Ioseph & carissima illius geni-
 tricis exade senserint, vobiscum dispicite,
 Auditores. Ruben cum Ioseph fratrem in

cisterna veteri, in quam fratres eum dimise-
 rant, non inuenisset, ait: *Puer non compa-*
ret, & ego quo ibo? quid autem dixisse cre-
 dendum est mœstos hos parentes; anxie
 eum per iter emensum quæritantes. Audi-
 re quippe Virginem dicentem videor, & la-
 mentabili voce ingemiscentem: *Ostende fa-*
ciem tuam, & salui erimus. vel illud sponsæ
 aliquoties iterantem: *Sonet vox tua in auri-*
bus meis. item illud, *Indica mihi ubi pascae, ubi*
cubos.

Gen. 37.

Psal. 60.

Cant. 2.

Cant. 1.

Iud. 5.

Si mater Sifara, præfecti militiæ Iabim
 Regis Asor, filii absentiam ægerrime ferens,
 eumque quam maxime videre desiderans,
 per fenestram singulis propemodum mo-
 mentis gemens & lacrymans respiceret, cu-
 ius animum nurus lenire, & afflictum con-
 solari debebat: quid Iesus matrem fecisse
 existimandum, quæ quoniam filius se subdu-
 xisset, ignoraret; quomodo ingemiscere, la-
 mentari, queri, ecquæ suspiria imo pectore
 trahere, quas lacrymas fundere, quas quere-
 las ingeminare eam iam credimus? Si To-
 bia mater montes quotidie conscendens,
 aeraque gemitibus complexis diceret: *Hæc*
fili mi? vs quid misimus te peregrinari? quid
 matrem Iesu fecisse credemus? an non per
 iter iam emensum, Ierosolymam redeundo,
 assiduo clamasse, *Eheu, fili mi, Deus meus, &*
omnia, cur pater tuus & ipsa, hoc id nobis-
cum iter suscipere permisimus?

Tob. 10.

Cant. 3.

Amans illa dilecta, amore æstuans, cum
 sponsum amisisset, eiusque tamen absentiam
 ferre non posset lymphatæ similis, atq; eum
 quæreret vbiuis locorum parata, hunc in o-
 dum seipsam ad iter adhortatur: *Surgam &*
circuibō ciuitatem, per vicos & plateas, quarum
quem diligit anima mea. Eadem & dixisse Dei-
 param verisimile est; nam cum dilectum sibi
 filium amissum iam cerneret, surgit quanto-
 cyus, properat, Ierosolymam redit, vicos &
 plateas obambulat, quærens quem super o-
 mnia anima illius diligeret: quem deinde
 post triduum in medio doctorum confiden-
 tem reperit.

VI.

Si tristis filii amissio tristitiam, inuentio
 profecto & inopinatus eiusdem conspectus
 incredibilem ei afferre lætitiā debuit. Quæ-
 tum hic Iosephus sensisse gaudium verissimi-
 tum.

Gaudium
ob Chri-
stum in-
uentum.

Gen. 46.

le est? an non cum Jacob Patriarcha, viso filium inter Principes Ægypti connumeratum, dicere poterat: *Iam latus moriar, quia vidi faciem tuam?* quantum vero ipsam Deiparam? quam filium osculando tenerissimeque amplectendo, his ad eum verbis vltam fingere poterimus: *Conuertisti planctum meum in gaudium: aut illis Tobia: Non delectaris in perditionibus nostris, sed post tempestatem tranquillum facis, & post lacrymas & fletum, exultationem infundas.* aut Dauidicis illis: *secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, fili mi, consolationes tua latificauerunt animam meam.*

Psal. 29. Tob. 3.

Psal. 93.

Gen. 12.

Psal. 84.

Luc. 14.

Exod. 25.

Christus
candelabro
aureo
collatus,

At vbinam reperitur? non quidem inter parentes & consanguineos, cum ipse suis consuleret, vt patria & parentibus relicta, in regionem peregrinam se conferrent: dixit enim olim Abrahæ: *Exi de terra tua & de cognatione tua:* quique olim per Psalmistam edixerat: *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.* & qui deinde in Euangelio ait: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, & uxorem & filios, & fratres & sorores, &c. non potest meus esse discipulus.*

Reperitur autem inter Doctores. Præcepit olim Dominus, vt septem lampades in candelabro aureo in templo colluerent. Hodie porro hoc ipsum completum cernimus. Videmus enim, vt Euangelii illud candelabrum Iesus Christus, septem lucernis, id est, septem donis Spiritus sancti instructum, inter Doctores, in templi medio colluceat, ardeat, lumenque copiosissimum emitat, quod & omnium oculos præstinguat, & synagogæ scribarumque visum offulcet.

Æquissimum namque erat, doctorem illum cælestem, scribam illum eruditissimum, semel in doctorum terrenorum medio inueniri: quin etiam longe utilissimum, vt omnes sapientiæ doctrinæque thesauri, qui in sancta illa & sacra humanitate mirabili quodam modo delitescabant, hodie in apertum prodirent, mundoque se prodarent. Erat quippe Christus, de quo post-
e) Apostolus scripsit: *In quo omnes sapien-*

tia & scientia Dei thesauri absconditi sunt. Ideoque sanctus Bonauentura verba hæc Euangelii nostri exponens: *Proficiebat sapientia, & atate, & gratia, coram Deo & hominibus;* ait: Profectum hunc in sapientis & gratia, non fuisse aliud, quam certum quoddam horum duorum specimen & indicium, & manifestationem quandam amplissimorum thesaurorum sapientiæ & gratiæ, quæ in ipso elucebant. Adeo vt ipse vere potens ille & locuples Ezechias nuncupari possit, qui Doctores, id est, synagogæ legatis, thesauros & diuitias aperiat & reteret.

In medio Doctorum. In templo cum iisdem disputans & disceptans, non tradit autem Euangelista, qua de re disputarit, aut quam iis quæstionem soluendam proposuerit. Sanctus Vincentius tamen dubitandum credit eos de Messia aduentu locutos esse; disceptasseque, vtum hebdomades Danielis iam completæ essent, nec ne, num sceptrum de femore Iuda, vt Iacob olim promiserat, iam defecisset, vtum Messias in lege promissus iam in mundum venisset, vel aduentus eius iam instaret; quas cum conditiones & qualitates habere oporteret; an futurus esset Deus, vel non nisi homo, quæque miracula patraturus, vt ab hominibus agnosceretur.

In medio Doctorum. O varias vices & re-
rum humanarum inconstantiam! Is qui modo in medio Doctorum reperitur, ab hinc aliquot annis inter animalia, ac post alios quos annorum lustris in medio latronum in cruce actus expirabit. At interea notate mysterium; animalia siquidem in stabulo, doctores in templo, & latrones in cruce reperiuatur. Esset namque prodigii simile CHRISTVM in medio asinorum aut bestiarum in templo reperiri; templa quippe & cathedræ, doctorum sunt; stabula & præsepia, bestiarum; cruce vero & patibula, latronum. Adeo vt quicumque Christum in medio Doctorum conspicatur, sibi persuadeat, videre se solem in medio Planetarum, propitiatorium inter Cherubinos, Arcam fœderis inter tribus popu-
li M.

Coloss. 2.

Luc. 2.

4. Reg. 20.

Luc. 2.

Christus cum Doctores, de qua re disceptarit,

Luc. 2.

Christus in stabulo animalia, in templo doctores, in cruce latrones cios habuit.

si Israel. De puero igitur hoc vsurpare licet verba illa Psalmista: *In medio Ecclesie lau- dabo te.*

Christi scientia.

Dum puerum hunc duodenum in medio Doctorum in templo conspicio, ipse mihi persuadeo, vti nam & vobis, omnem in eo cognitionem, sapientiam, scientiam, præscientiam, prouidentiam, prædestinationem & reprobationem hominum, librum quoque vitæ, omnia denique quæ in Patris æterni intellectu reperiuntur, contineri. Nam in quantum **D E V S** ex primo obiecto nouit se ipsum, ex secundo omnia intelligibilia, & realia ex tertio: vt beatus & comprehensor, intelligit verbum, & quidquid in verbo continetur; vt viator autem, nouit omnia in suo genere per species infusas, & cum ipso creatas.

Christi eloquentia in disputando.

Vti nam tam scilicet aliquis nostrum fuisset, qui eundem cum Doctoribus differentem audire potuisset; quanta namque eum eloquentia de Scripturis & Prophetarum oraculis disceptasse verisimile est. Aliquoties mecum demiratus sum, cur sponsa illa in Canticis eum *Lilium conuallium* appelleret, sed omnem mihi dubitationem Theophrastus & Plinius, dum in eosdem incidi, abstulerunt: est namque aliquod liliorum genus, coloris purpurei, virgatum, & tribus aureis lineis insignitum, quod veteres *Trides* nuncuparunt, & eloquentiæ symbolum esse crediderunt. Ipse quinetiam Poetarum deus Homerus, Troianorum legatorum eloquentiam doctrinamque deprædicans, lilia eos ait comedisse. Hinc sponsa, dilecti sui eloquentiam & sapientiam celebrans, liliis eum conuallium comparat.

Agell. l. 13.
Mauro. lib. 1. Sat. 6. 6.
Gen. 40. 41
3. Reg. 3. 5.
Dan. 13.

Sordent igitur iam, si Christi eloquentiam in hac ætate consideremus, sapiens ille puer, Papius Prætextatus Roman. senatoris filius, qui matrem curiosius inquirentem scito responso represit: Ioseph quoque Iacobi Patriarchæ filius, qui adhuc iuuenis super omnes Ægypti principes euectus, Pharaonis somnia interpretatus est, & Salomon qui duodecimo vt mulei quidem existimant, ætatis anno, sapientiam à Deo postulauit; Daniel quoque qui in ætate iuuenili, magno prudentiæ sapientiæque iudicio, lasciuos senes

condemnauit, & innoxium sanguinem probro & neci eripuit. De solo autem puero Iesu, inter Doctores & Legistas constituto iam sit sermo.

Ruperrus. In templo est, cum Doctoribus de scripturæ intellectu disceptans, deque Messia aduentu diligentius inquirens. Multi quidem templa adeunt, inque iisdem conspiciuntur, verum non disputant, sed vendunt & emunt, negotiaque forensia pertrahant: quos Dominus deinde illic reperiens, factus è funiculis flagello, eiecit: sunt etiam nonnulli, qui in loco illo sacro sacrilegia committunt, diuinamque maiestatem in eiu s domo ad iracundiam prouocant. Multos namque reperire est, qui templa frequentant, maiori cum libertate Deum offensuri, loca sacra sanctaque vt minus suspecta seligentes, quæ deinde suis abominationibus & sacrilegiis profanant, & falso quodam pietatis prætextu & colore, ne ab aliis conspiciantur constuprant & violant, fraudulenter Abalomo perfimiles, qui pietatem ementitus, sacrificiaque oblaturum se fingens, aduersus fratrem conspiraturus, eiusque regnum occulte inuasurus, in locum sacrificii venit.

Multi in templo sunt, sed non disputantes, at vendentes & ementes.

2. Reg. 15.

Vt autem vobis sacerdotes, & in sacris ordinibus constitui, qui vitæ vestræ contaminatissimæ & irreuerentia sacra loca pollutitis ac prophanatis. Scriptum est, sacrificulos Dagon idoli, cum ipsum collapsum in locum suum restituisent, limen fani nunquam deinde pedibus calcare voluisse, eo quod Dagon in templi limine truncus iacuillet: indignum arbitrati humanis pedibus eum terere locum, quem Deus aliquando occupasset. Vos vero scelesti & impudentes sacra hæc templa violare non erubescitis, in quibus Deus vere cum omni maiestate cælesti præsens est, in quibus sanctas illas sanctorum omnium, & præsertim sanctissimæ crucis imagines, quam Dei caput, pedes, manus & vniuersum denique corpus tetigit, videre est.

1. Reg. 15.

Matth. 24.

Magna illa profecto abominatio fuit, quando Caius Caligula statuam suam in templum Ierosolymitanum inrulit, cui & victimas immolari iussit, quas soli **D E O** coli offer-

offerre par est. de hac enim locutus est Christus, cum in Euangelio diceret, *cum uideritis abominationem, autem à Daniele Propheta, stantem in loco sancto.* Similis, meo quidem iudicio abominatio, ac par scelus, quando in summi Dei templum, & coram eius maiestate, mundi statuas infertis, statuas inquam ambitionis & auaritiæ, iisque cor uestrum & affectus, qui soli Deo debentur, in sacrificium & holocaustum immolatis.

1. Reg. 2. De pueris Heli sacerdotis, etiam sacerdotibus scriptum est, *Erat ergo peccatum puero- rum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Dei.* Ut lapidem hunc in sacerdotum nostrorum agrum coniciam, dico scelera eorum & peccata, coram Deo enormia esse, quando sacro Ecclesiæ statu abutuntur & auaritiæ, rapacitati, ac mundi honoribus tantummodo incumbunt.

Rerum sæcularium studium pium uirum ualde perturbat. Gen. 13. Nihil quippe est, quod sacerdotum, Ecclesiasticorumque animum inquietiorem reddat, & perturber magis quam negotiorum sæcularium pertractatio, & nimia de rebus temporalibus sollicitudo Rachel cum Laban patris idola secum abstulisset, Laban citatis e- quis eam insecutus est, idolaque reperit. Qui- cunque etiam cum mundi idolis Religionem vel ordinem sacrum ingressus fuerit, qualia sunt haud dubio ambitio, superbia, auaritia, honorum sitis, multas proculdubio curas & inquietudines in caput suum arcesset. Hæc nimirum sunt, quæ animæ libertatem mag- nopere perturbant, animum possidentis ex- agitant, cruciant, diuexant, ac tantum nõ ex- animant conscientiamque affligunt. Quod aperte in Martha, Euangelica illa Virgine, ex- pressum legimus, quæ quod sollicita, turba- ta circa plurima describitur.

Luc. 10. Eia igitur, Auditores, negotia nihil ad nos spectantia seponamus, aut potius penitus de-

seramus, & cum puero Iesu, dum tempus o- portunum est, Deo nos offeramus, dedice- mus illi annorum primitias, primas pueritiæ & iuuetutis fruges: ad templa confugiamus, Ecclesias adeamus, in Ierusalem quæ locum pacis denotat, maneamus, Doctorum à la- tere non decedamus, legem Dei discamus, familiaritatem probatorum consecretur. Cum uero Deum iam sequi eiusque inspira- tionibus obsequi uoluimus, parentes obli- uiscamur, carnem & sanguinem negligamus, nec secretas nostras inspirationes mundo cõ- municemus. Si autem Deum nos amittere contingat (per peccata enim & negligentiam facillime amittitur) quamprimum eum in- quiramus, deploramus eius absentiam la- mentemur, dolorem inde conceptum de- monstremus, ob amissum conteramur, sau- staque pœnitentia cum nobis denuo conci- liemus. Noli autem, Deus bone, dulcissime animarum sponse, spes nostra & firmamen- tum, unum in malis præsidium & solamen, permittere, hæc ut nobis calamitas obue- niat: at præsta ne te unquam perdamus, Te enim qui perdit, perdit omnia, omnibusque exiit, & omnia amittit, cui tu surriperis O- triste naufragium! ô infortunium incredibi- le! ô raptum irreparabilem. Hoc saltem præ- sta Domine, ut quamuis negligentia te no- stra aliquando amiserimus, ita nos ipsos in- tui amissione affligamus, tot lacrymas effun- damus, ita pœnitentia nos emaceremus, ut te in militanti Ecclesia, in hoc mundo iterum reperire ualeamus, expectantes interim tem- pus, donec te in triumphanti, in gloria ni- mirum cœlesti, inuenire possimus, cu- ius nos participes reddat Pater & Filius & Spiritus sanctus.